

A JÖVŐ NEMZEDÉKEK SZÓSZÓLÓJA KÖZLEMÉNYE AZ ELSIVATAGOSODÁS ÉS ASZÁLY ELLENI KÜZDELEM VILÁGNAPJA ALKALMÁBÓL

Dr. Bándi Gyula, a jövő nemzedékek érdekeinek védelmét ellátó biztoshelyettes az éghajlatváltozás által okozott káros hatások mérséklése kapcsán a talaj, mint legnagyobb víztározó fontosságára hívja fel a figyelmet.

Az ENSZ a sivatagosodás elleni küzdelemről szóló egyezményének (UNCCD) 1994. június 17-i, elfogadása óta ez a nap a sivatagosodás és aszály elleni küzdelem világnapja, ezzel is kiemelve, hogy mindez egyre nagyobb problémát jelent a világ minden részén, így Magyarországon is. Az ENSZ a Duna-Tisza közti Homokhátságot 2019-ben hivatalosan is félsivatagos területté nyilvánította. Az ország területén az éghajlatváltozás hatására a szélsőséges vízháztartási helyzetek (árvíz, belvíz, túlnedvesedés, szárazság, aszály) egyre gyakrabban következnek be, súlyosságuk várhatóan növekedni fog. Az aszály hatásai nem csak a mezőgazdaságot és a növénytermesztést érintik, hanem minden élő szervezetet, magát az embert is. A káros hatások megelőzése, kivédése és mérséklése szempontjából kulcsfontosságú szerepet játszik a talaj, illetve a vízgyűjtő területen folytatott fenntartható terület-, termőhely- és ezen belül talajhasználat.

A szószóló a talaj védelme érdekében 2016-ban kiadott elvi állásfoglalásában¹ részletesen kifejtette, hogy az Alaptörvény P) cikke a nemzet közös örökségét, hazánk természeti erőforrásait – köztük a termőföldet, az erdőket és vizeinket –, a biológiai sokféleséget, valamint kulturális örökségünket olyan alkotmányosan védendő értékeként határozza meg, amelyek védelme, fenntartása és a jövő nemzedékek számára való megőrzése az állam és mindenki kötelezettsége. E kötelezettség teljesítése elképzelhetetlen a talaj védelme nélkül. A talaj minőségétől és mennyiségétől nagyban függ a növény- és állatvilág sokszínűsége, az élelmiszerellátás, vizeink tisztasága, jó állapota. A talaj hő-, víz- és tápanyagraktár, amely tompítja a szélsőséges időjárási viszonyok hatásait, és megújulása révén biztosítja az emberi élet természeti alapjait. A talajok tárolják, szűrik, tisztítják vizeinket, jelentős szerepet játszanak az árvizekkel, aszályokkal szembeni küzdelemben. A talaj a Föld szárazföldjeinek legnagyobb természetes víztározója.

Az idei világnap alkalmából a talajvédelemre azért is fel kell hívni a figyelmet, mert az Európai Parlament 2021. április 28-án adta ki erről állásfoglalását.² Ez kiemeli, hogy a talajok alapvető szerepet játszanak a vízgazdálkodásban. A magas szervesanyag-tartalmú egészséges talajok előnyösebbek a vízrendszer számára, valamint hozzájárulnak az éghajlatváltozás mérsékléséhez és az ahhoz való alkalmazkodáshoz. Az állásfoglalás hangsúlyozza a talaj multifunkcionális szerepét, különösen a biológiai sokféleség, illetve a víz- és tápanyagkörforgás, víztárolás és szűrés biztosításában, továbbá az árvíz- és aszálymegelőző funkciójában. Az Unión belül, valamint a nemzetközi szinten folytatott együttműködés révén kell biztosítani a talaj védelmét, fenntartható kezelését és helyreállítását, megőrizve ezzel e sokféle funkció betöltésére való képességét.

¹http://www.ajbh.hu/documents/10180/2762244/talaj_allasfoglalas_vegleges_melleklettel.pdf/7dcacce-9932-76de-5ce9-f33ffc3fa93d

²https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0143_HU.html

A szószóló a klímaváltozással sújtott térségek aszály és elsivatagosodás elleni védelme érdekében javasolja a rugalmatlan mezőgazdasági termelés szerkezet jelenkori kihívásokhoz történő igazítását, a természetes módszerekre alapozott vízmegtartó megoldások és területhasználat-váltás támogatását.

A szerkezetváltást elsősorban ott kell végrehajtani, ahol kimutathatóan rosszak a mezőgazdasági művelés alapfeltételei és ott kell az új, a természeti viszonyokhoz sokkal inkább alkalmazkodó földhasználatot támogatni. Ajánlatos a termőhelyi adottságoknak megfelelő birtokszerkezet kialakítása és növénykultúra kiválasztása, a biogazdálkodás fejlesztése, a helyi vízkészletek megtartását szolgáló területi tározások feltételeinek megteremtése (lehetőleg mesterséges létesítmény nélkül). Ennek megvalósításához az érintett ágazatokkal történő szoros együttműködésre (így különösen: agrárium, természetvédelem, vízügy) van szükség a vízért, a megfelelő szerkezetű és minőségű talajért.